

разумом; о победи духа над телом. Зато је целокупна унутрашња динамика постигнута описом те борбе. Најпре је приказана унутар самог човека. Тачније, дата је у форми разговора Писара и Шапача. Писар покушава да усмери причу ка голем опстанку, беде и очају. Шапач тражи узвишеност света, божанско и анђеоско. Осим што дијалог међу њима подсећа на говор свести и подсвести, на чињеницу да представљају две стране једне личности, указује и то што Шапач носи презиме Станић, иначе право презиме аутора. Паралелно је борба осликана и у односима људи тј. ликова романа. Чланови тог односа контрастно су приказани. Један је тих, благ и миран. Други је доминантан, бахат и исмевалачки настројен. (Нпр., Гудмен/Чипс, Гудмен/Мери, Станић/Мери и др.). Они представљају прототип односа духовности наспрам материјалности.

Прави повод за причу јесте Фреди. Од њега све почиње. Иако имплицитно, његова присутност осећа се у целом роману. Дефиницијом астралног бића отвара се читав спектар могућности схватања, али и питање "ко је, заправо, он?". Мислим да је писац ово питање намерно оставио отворено. Али не без разлога. Дакле, Фреди - анђео, ванземаљац, Христ или сам Творац? На самом почетку описа не може се превидети велика сличност са Христовим боравком на земљи. "Он, који се споља гледано ни мало није разликовао од нас, био је нешто сасвим друго, а било му је ужасно, ужасно тешко да нас поднесе овако несавршене (...) Ми за то биће нисмо имали никаквог разумевања". То је Фреди - нежно, тихо и изнад свега ненаметљиво и неприметно биће, које почива у миру Бенове собе, видљив само онима који хоће да га виде, а опет једини спас човечанству. Све то неодољиво подсећа на стих из Исаије (53:3,4). "Презрен беше, одбачен од људи човек вичан патњи и болу као неко од ког свако лице своје заклања, презрен, да га ни за што не узесмо. Ипак нам он патње наше носи и болове наше на се узео...". Међутим, ту се ова паралела и завршава. Фреди напушта земљу разочаран у људе, док Христ умире, али васкрсава доносећи спасење онима које желе да га прихвате. Судбина њихових следбеника је, додуше прилично иста - усамљеност, одбаченост, исмевање. Разлика је једина та што Бен, Борђе, Милош и Иван живе у времену комплетног моралног и духовног пада човека. "Земља никад није имала тако мало духовне снаге у односу на снагу која нас води самоуништењу". Због тајне коју знају, мисије на коју су послани, живе у скоро потпуној изолацији, самоћи и очају несхваћени и исмејани, на крају и уништени од стране ниских ликова из друге крајности, отеловљених у Чипсу, Мери, Стругару, Пеђи Кингу и Нини. Аутор је тако сликовито описао, да би била штета не навести његове речи: "Људи слични Бену скривају се по буџацима, јер свет граде људи ближи животињама него божанству" (Заиста импресивна слика). Фреди своје учење препушта Бену, Бен Борђу, а он Милошу и Ивану. Овај ланац представља суштину, али и јасну поруку: без обзира колико тешко било оном последњем ланац се неће прекинути. Духовни људи морају проћи пут Гетсманije. Можда ће морати да плате и животом, али ће их увек бити. Мали број је изабран да изнесе терет, који читав свет не би поднео. Од првобитне подударности са хришћанством ова идеја духовности еволуира кроз роман. Непрецизна издефинисаност Фредијевог лика отвара ту могућност. Разни ментални програми, вежбе свести, учења источњачких религија конституишу се у нешто што умногоме подсећа на NEW AGE. Доба које наступило око 2000 године заступа релативну истину и прихвата интегрисање свих учења духовности у једно. У том духу припреме за ново доба одвија се цела прича романа. На крају Борђева екскламација даје свему томе потврду: "Долази та свеопшта љубав, отац Мојсијев, Будин, Христов и Мухамедов, отац свију пророка што су се икада на земљи појавили! (...) Долазе последња времена, јер постаће прва!".

Завршни део, иако прилично магловит, оптимистички је изнијансиран. Тако се, по склапању корица, рађа дефинитивно осећање тријумфа.

Важно је напоменути да је ово успешно остварење први роман Ивана Негришорца, те и сама радозналост може бити добар повод да се узме у руке. Мислим да би на крају, после целе приче о његовој интрзаности, неки апел ЗА био сасвим сувишан.

Бранислава Васић

Дубравка Лакић, УВЕЋАЊЕ, мајстори модерне режије; Институт за филм, Протетеј, Београд, Нови Сад 1998

Погађамо у средиште ствари: унутар корица ове књиге сконцентрисана је знатна енергија, и две велике предности: филму (дакако, и ономе што филму инклинира) и новинарској вокацији. Даље: акробичност, систематичност, ерудиција и информативност такође станује овде. Продорност и проницљивост, пре свега. Но, кренимо редом. Не нужно онаквим какав је горе назначен.

"Увећање" јесте, заправо, збирка од тридесет и четири сериозна и прилична разговора које је Дубравка Лакић, филмски критичар и новинар "Политике" водила са исто толико светских филмских редитеља, током последњих година (махом 1996. и 1997). Интервјуи су уприличивани на неколиким престижним филмским фестивалима (претежно Кан, али и Венеција, Сан Себастијан и Солун). Разговарало се и у Београду, као и у Будимпешти. Књига је брижљиво подељена у осам поглавља кодираних извесним геопоетичким разлозима. Наслови су довољно фарентни ("Америка изблиза", "Амерички независни", "Амерички дебитанти", "На путу ка Америци", "Поглед на европску колевку", "Британија/ни/је острво", "А где је Југославија?" и "Филм је и негде далеко"), то читалац и сам, на основу овог прегледа, може да закључи где су сврстани Алтман и Скорсезе, Ферара и Цармуш, Пађино, Егојан, Бертолучи, Анђелопулус, Атенброу, Кустурица или Арау.

Са овим, али и још многим филмским редитељима разговарано је у поводу њихових најновијих остварења; међутим они су, вешто а неосетност проширивани у дубини: наиме, Лакићева је, дисперзивношћу и великим степеном искористићености својих питања наводила саговорнике да се распричају о различитим аспектима кинематографије те је из њих успевало да трансцендује и парчиће њиховог онтолошког одређења. Баш то, представити, кроз разговор, рецимо Клода Шабрала или Питера Гринсвеја, као личности, круцијелна је вредност (и константа) ове књиге. Зато се наслов чини добро одабраним, и има амбивалнетну конотацију: осим што упућује на Антонионијево ремек дело, реферише и о интенционално поетичкој текстури ових разговора: саговорника, као камером, "приближити", увећати, довести га у крупни план, те онда белсжити све титраје и преливе које он еманира.

Сваки разговор је опремљен кратком биографијом и комплетном, филмографијом редитеља, те љупким, есејистички интонираним уводом, што све заједно чини захвалан и поуздан подсетник.

Оно што је овде сувишно јесте предговор Богдана Тирнанића; овај новинар је, наиме, вођен беспримерном нарцисоидношћу и трапаво хотећи да депатезутије своју опседнутост канским циту лигхтс и преписујући, по ко зна који пут, неинвентивног себе самог, омашио тему од два предговора ревензије, сасвим би dostatно било и оно што је, у поводу "Увећање", не баш интериозно, али коректно, написао Милутин Чолић.

Овај, респекта вредан, скоро "скинутих скалпова" (како би то рекли новинари) завредео је да бде уобличен у књигу, и то из још два разлога: због фамозног сна сваког новинара да се окњижи, као и да се ови амбициозни интервјуи сачувају од заборава, како то скромно утврђује Дубравка Лакић.

Борђе Кубурић